

УДК 657 (477)

Бляхарчук М.О.

Луцький національний технічний університет

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

Визначено необхідність формування на підприємствах єдиної облікової політики для цілей фінансового, управлінського, податкового та стратегічного обліку. Розкрито методику формування такої облікової політики.

Ключові слова: облікова політика, методика формування облікової політики, етапи формування облікової політики.

Bliaharchuk M.

METHOD OF ACCOUNTING POLICIES THE GROUP

The necessity of forming the business uniform accounting policies for financial, managerial, tax and accounting reveals the strategic method of forming such accounting policies.

Keywords: accounting policies, methods of accounting policies used and stages of accounting policies.

Бляхарчук М.А.

МЕТОДИКА ФОРМИРОВАНИЯ УЧЕТНОЙ ПОЛИТИКИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Определена необходимость формирования на предприятиях единой учетной политики для целей финансового, управленческого, налогового и стратегического учета. Раскрыта методика формирования такой учетной политики.

Ключевые слова: учетная политика, методика формирования учетной политики, этапы формирования учетной политики.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Облікова політика підприємства – це той елемент системи організації бухгалтерського обліку, який дозволяє забезпечити користувачів достовірною, якісною, об'єктивною та оперативною інформацією про фінансово–господарський стан підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Питання формування облікової політики

Бляхарчук М.О.

досліджувала низка українських науковців, зокрема: М.Т. Білуха, Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голов, Г.М. Давидов, П.С. Житний, Г.Г. Кірейцев, М.С.Пушкар, В.В.Сопко, В.Г.Швець; і зарубіжних – А.С.Бакаєв, П.С.Безруких, Н.П.Кондраков, С.О.Ніколаєва, В.Ф.Палій, Е.С.Хендриксен, Л.З.Шнейдмана. Проте залишаються недоопрацьованими деякі питання методики формування облікової політики підприємств.

Цілі статті. Визначити необхідність формування на підприємствах єдиної облікової політики для цілей фінансового, управлінського, податкового та стратегічного обліку Розкрити методику формування такої облікової політики.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Облікова політика виникла в фінансовому обліку, а згодом почала застосовуватись в управлінському, податковому, стратегічному тощо. Кожен з цих видів обліку має свою мету, відповідно й облікові політики для цілей цих видів обліку будуть мати дещо відмінний зміст. Розглянемо зміст облікових політик для цілей фінансового, управлінського, податкового та стратегічного обліку в таблиці 1.

Оскільки, розглянуті фінансовий, управлінський, податковий та стратегічний облік є складовими загальної системи обліку на підприємстві, то доцільно формувати єдину облікову політику підприємства, яка б включала в себе всі розглянуті вище елементи.

Таблиця 1

Зміст облікових політик для цілей фінансового, управлінського, податкового та стратегічного обліку

Вид обліку	Мета	Зміст облікової політики
Фінансовий облік	формування та представлення вартісних показників діяльності підприємства для зовнішніх користувачів	обрані варіанти ведення фінансового обліку на підприємстві та відображення інформації у фінансовій звітності
Управлінський облік	ідентифікація інформації, обчислення і оцінка показників та надання даних для внутрішніх користувачів	формування центрів відповідальності, методика формування цін, способи обліку витрат і калькулювання собівартості та ін.

Податковий облік	визначення бази оподаткування і фіскальних платежів	перелік податків і відповідальних осіб та ін.
Стратегічний облік	планування та коригування стратегії функціонування на основі вимірювання й оцінки ефективності господарювання	способи прогнозування балансу, варіанти оцінки економічних показників та ін.

Згідно п. 1.2. Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства затверджених Наказом Міністерства фінансів України від 27 червня 2013 р. № 63 підприємство самостійно на основі національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та інших нормативно-правових актів з бухгалтерського обліку визначає за погодженням з власником (власниками) або уповноваженим ним органом (посадовою особою) відповідно до установчих документів облікову політику підприємства, а також зміни до неї. [1]

Отже, свобода у формуванні облікової політики фінансового обліку обмежена законодавчо, аналогічно і податковий облік обмежений вимогами Державної податкової адміністрації України. Стосовно управлінського та стратегічного обліку, то тут облікова політика обмежується лише професійним судженням.

Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства затверджені Наказом Міністерства фінансів України від 27 червня 2013 р. окремо виділяють підприємства, які відповідно до законодавства застосовують міжнародні стандарти фінансової звітності. Відповідно такі підприємства при формуванні облікової політики керуються міжнародними стандартами фінансової звітності.

Для цілей облікової політики цікавими є принципи, методи і процедури, які використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання і подання фінансової звітності та щодо яких нормативно-правовими актами з бухгалтерського обліку передбачено більш ніж один їх варіант.

Можливі ситуації, коли методи оцінки, обліку і процедур не описані у нормативних документах тоді доцільним є відображення таких принципів, методів і процедур в обліковій політиці, проте обов'язковим в

такому випадку є дотримання принципів бухгалтерського обліку. „В цих ситуаціях можливе застосування трьох варіантів визначення облікової політики:

- 1) за аналогією з подібними операціями;
- 2) виходячи із загальних визначень і критеріїв;
- 3) на основі загальноновизнаної практики. :

У першому випадку мова йде про орієнтацію на вимоги, прийняті для обліку подібних операцій, і загальні принципи системи обліку. При цьому розглядаються правила, які безпосередньо не регулюють конкретне питання, а подібність операцій встановлюють на основі професійного судження.

У другому випадку джерелом облікової політики підприємства з неврегульованих питань є загальні визначення і критерії визнання, які описані в бухгалтерському законодавстві.

Третій запропонований варіант орієнтує на загальноновизнану практику у вирішенні конкретних питань, однак він припустимий лише у тому випадку і в тій ситуації, в яких галузева практика не суперечить духу та логіці нормативних актів з обліку" [2, с. 75].

Також існують випадки, коли стосовно одного й того ж методу оцінки обліку і процедур в нормативно-правовій системі регулювання бухгалтерського обліку є суперечності. „Для вирішення колізій в загальному випадку мають застосовуватися певні правила:

1. Якщо розходження мають акти, видані тим самим правотворчим органом, але в різний час, коли прийняття нового акта не супроводжувалось одночасним скасуванням застарілих актів з того ж питання, застосовується акт, виданий пізніше. Що стосується раніше виданих актів, то до приведення їх у відповідність з новим законом вони застосовуються в частині, що не суперечить цьому закону.

2. Якщо розходження мають загальний та спеціальний акт, який був прийнятий раніше і не скасований прийнятим пізніше загальним актом, перевагу віддають спеціальному акту.

3. Якщо є розходження в актах, виданих тим самим органом, але з різною юридичною силою, застосовують акт вищої юридичної сили.

4. Якщо розходження за змістом мають акти, які прийняли різні за ієрархією органи, застосовують норму, прийняту вищим органом. " [3, с. 210].

Згідно п. 1.4. Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства затверджених Наказом Міністерства фінансів України від 27 червня 2013 р. № 63 обрана підприємством облікова політика

застосовується всіма філіями, представництвами, відділеннями та іншими відокремленими підрозділами незалежно від їх місцезнаходження [1].

Єдина облікова політика повинна застосовуватися материнським і дочірнім підприємством, оскільки, згідно п. 9 Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 20 "Консолідована фінансова звітність" облікова політика повинна використовуватися при складанні консолідованої фінансової звітності. При неможливості застосувати єдину облікову політику це обмовляється в примітках до консолідованої фінансової звітності[4].

Системний підхід щодо організації процесу формування облікової політики передбачає визначення:

- правового, регламентного, інформаційного та технічного забезпечення;
- суб'єктів, об'єктів, цілей, завдань;
- основних принципів організації та методології;
- основних етапів процесу формування облікової політики;
- структури і змісту обліково-економічної інформації та основних напрямів її використання [5, с.6].

В цілому формування облікової політики для цілей фінансового, управлінського, податкового та стратегічного обліку проходить за такими етапами:

1. Ініціювання власником процесу формування облікової політики.
2. Визначення мети облікової політики.
3. Створення робочої групи.
4. Вибір об'єктів бухгалтерського обліку щодо яких буде розроблятися облікова політика.
5. Дослідження факторів внутрішнього та зовнішнього середовища.
6. Вибір серед альтернативних елементів облікової політики та прогнозування впливу обраних варіантів на фінансово-економічні показники господарської діяльності підприємства.
7. Складання та документальне затвердження облікової політики, внесення змін в разі необхідності та контроль за виконанням вимог облікової політики.

Вимоги облікової політики є обов'язковими для виконання всім обліковим персоналом та керівниками структурних підрозділів підприємства, яких вона стосується.

Висновки. Підсумовуючи вищесказане, можна зробити висновок що облікова політика є важливим чинником організації фінансового,

управлінського, податкового та стратегічного обліку і методичні засади є основою формування єдиної облікової політики підприємства.

1. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства затверджені Наказом Міністерства фінансів України від 27 червня 2013 р. № 63 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://buhgalter911.com/Res/Zakoni/MetodRek/metod_uchet_polit.aspx
2. Бухгалтерский учет: Учебник / А.С. Бакаев, П.С. Безруких, М.Д. Врублевский и др.; Под ред. П.С. Безруких. —5-е изд., перераб. и доп. —М.: Бухгалтерский учет, 2004. — 736с.
3. Олійник Я.В.. Методичні аспекти облікової політики підприємств // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/vnulp/menegment/2012_721/39.pdf
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 20 "Консолідована фінансова звітність" затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30 липня 1999 р. N 176 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PSBO20.aspx>
5. Житний П.Є. Організаційно-методологічні засади формування облікової політики підприємства //Науково-практичний журнал «Бухгалтерський облік і аудит» . —2006. — №3. — С. 3–10.